

משנה ו'

משנה זו מלמדת פֶּרֶט הַלְכָתִי לְגַבֵּי חַיִּיב הַחֲזֵרֶת גִּזְלָהּ, הַלּוֹאָה וּפְקֻדוֹן.

ביאור

בבא קמא פרק י' = ו'

גִּזְלָהּ מִחֲבֵרוֹ, לְוָה מִמֶּנּוּ אוֹ קִבַּל מִמֶּנּוּ דָּבָר - מֵהַ פְּקֻדוֹן, בְּכֹל הַמְקָרִים הַלְלוּ, אִם הַמְמוֹן בָּא לְיָדוֹ בִּישׁוּב, אֵינּוּ רִשְׁאֵי לְהַחֲזִירוֹ לְבַעֲלָיו בַּמְדָּבָר בְּלֹא הַסְּמָתָם, מִפְּנֵי שֶׁהַמְדָּבָר הוּא מְקוּם שְׁאִין מְמוֹן מִשְׁתַּמֵּר בּוֹ.

הַגִּזְלָה אֶת חֲבֵרוֹ, אוֹ שְׁלוֹהַּ הַיִּמְנוֹ, אוֹ שֶׁהַפְּקִיד לוֹ, בִּישׁוּב, לֹא יַחֲזִיר לוֹ בַּמְדָּבָר. עַל מִנְתַּלְּצָאֵת בַּמְדָּבָר, יַחֲזִיר לוֹ בַּמְדָּבָר:

אֲךָ אִם אָמְרוּ הַבְּעָלִים לַלּוֹוֶה וּלְשׁוֹמֵר הַפְּקֻדוֹן בְּשַׁעֲת נְתִינַת הַמְמוֹן: "יֹוצֵא אֲנִי לַמְדָּבָר", וְהֵם אָמְרוּ: "גַּם אֲנִי יֹוצֵא לַמְדָּבָר", רִשְׁאִים הֵם לְהַחֲזִיר אֶת הַמְמוֹן בַּמְדָּבָר, שְׂכָן לְכַף הַתְּכֹנֶנּוּ בְּדַבְרֵיהֶם, שְׁעַל מִנְתַּלְּצָאֵת כֵּן הֵם מְקַבְּלִים אֶת הַמְמוֹן.

היום נלמד:

משנה

בבא קמא

פרק י' משנה ו'

גמרא

מדרש תנחומא,

פרשת תולדות,

סימן ט"ו

תוכנה מרגשת

מעשה בשני

תלמידים עייפים

לך ולמשפחה

מסכת בבא בתרא

דף קנ"ז

זוהר

בשלח מז.

הלכה

שמירת הגוף

והנפש

הלכה מ"ב-מ"ג

יש דברים שבשום מחיר אל תוותר עליהם!

חכמת היהדות מלמדת אותנו איך להשאר על גל ההצלחה.

ביאור

זו היתה אמורה להיות הסוגיא משלמת.

רבקה שמעה את יצחק אומר לבנו עשו להביא לו מטעמים, כדי שיברך אותו. רבקה ידעה שעשו בנה רשע, ולפיכך אמרה לתאומו יעקב: לך אתה והבא אכל לאביך, ותזכה אתה לקבל את הברכות.

יצחק כבר היה זקן מאד ומאור עיניו כבה, ולכן לא היה חשש שיצחק יזהה אותו, אבל יעקב הביע חשש: עשו אחי שעיר מאד, "אולי ימשני אבי, והייתי בעיניו כמתעתע, והבאתי עלי קללה ולא ברכה"^א - יעקב רעד מפחד שיצחק יגלה את התרמית, ובמקום לברך אותו, יקלל אותו.

רבקה נתנה ליעקב את בגדי עשו שהיו שמורים אצלה, ועל זרועותיו היא הלבשה עורות של עזים, כדי שאם יצחק ימשש אותו, הוא יחוש במגע שעיר, כמגע של ידי עשו.

הכל היה מוכן, רבקה אמרה ליעקב: עד עכשיו לויתי אותך והכנתי אותך, בעת אתה נכנס לאבא, זה יהיה אתך.

פנה יעקב ליצחק, ובעדינות בקש: "קום נא, שבה ואכלה מצדי, בעבור תברכני נפשך". יצחק שכב במשתו ולכן בקש ממנו יעקב לשבת. אחריו יכנס עשו ויאמר ליצחק: "קום אבי" - קום! בלי גנונים.

כשיצחק שאל את יעקב איך הצליח להכין אכל במהירות, השיב: "כי הקרה ה' אלהיך לפני". חושיו של יצחק התחדדו, עשו אינו מדבר

מדרש תנחומא, פרשת תולדות, סימן ט"ו

אמרה לו: בני, עד פאן
הכנסתי עמך, מפאן
ואילך אלהיך יכנס
עמך. נכנס... אמר רבי
יוחנן: בשעה שאמר "כי
הקרה ה' אלהיך לפני",
אמר יצחק: הלשון הזה
אינו לשון עשו, אלא
לשון יעקב, שנאמר
"הקול קול יעקב". תדע

מקורות והערות

א. בראשית, כז/ב.

בְּעֲרִינּוֹת וְאִינוּ מִזְכִּיר אֶת שְׁמוֹ שֶׁל ה'. יִצְחָק אָמַר בְּפִלְיָאָה אֶת הַמְשַׁפֵּט הַמִּפְרָסִם: "הַקֵּל קוֹל יַעֲקֹב, וְהִידִים יְדֵי עֲשׂוֹ".

מדוע סבן יַעֲקֹב אֶת בֶּל הַתְּכַנִּיתָ? הוּא בְּיָדָי יָדַע מַהוּ סִגְנוֹן הַדְּבֹר שֶׁל אַחִיו, מִמֶּנּוּ קָנָה אֶת הַבְּכוּרָה תְּמוּרָת נֹזֵד עֲדָשִׁים. בְּצוּיָהּ שֶׁל

אִמּוֹ הוּא הַתְּחַפֵּשׁ בְּבִגְדָיו שֶׁל עֲשׂוֹ, וְלִבֵּשׁ עוֹרוֹת עֵינָם עַל הַיָּדִים, אֲבָל בְּדִבּוּר הָעֲדִין הוּא מִמֶּשׁ סִכָּן אֶת חַיָּיו. אִם יִצְחָק יִקְלַל אוֹתוֹ, ה' יִרְחֹם. וּבְכָל זֹאת, כּוֹתֵב סֵפֶר "אוֹר הַנֶּפֶשׁ"³, יַעֲקֹב הִחְלִיט שֶׁבְּשׂוּם אָפֶן הוּא לֹא יִשְׁנֶה אֶת סִגְנוֹן דְּבִירוֹ! כָּל חַיָּיו הוּא הַתְּאֲמִץ לְהִיּוֹת צְדִיק, וְאִין הוּא מוֹכֵן, אֲפֹלוּ לָרַגַע אַחֵר, לְדַבֵּר בְּשִׁפְהָ זוֹלָה וְגִסָּה, כִּי כָּל דְּבוּר מִשְׁאִיר רֶשֶׁם עִמָּךְ בְּנֶפֶשׁ הָאָדָם.

לְהַתְּחַפֵּשׁ, לְהִתְאַפֵּר, אֲמַא אֲמָרָה - יַעֲקֹב עוֹשֶׂה. וְגַם זֶה הִיָּה לוֹ קֶשֶׁה מְאֹד, עַד שֶׁחֲזו"ל אוֹמְרִים שֶׁהוּא הִתְעַלֵּף וְשָׁנִי מִלְּאֲכִים תִּמְכּוּ בּוֹ מִיָּמִין וּמִשְׂמָאל⁴. אֲבָל לְדַבֵּר בְּגִסוֹת - אִין הוּא מְסַגֵּל, יְהִיָּה מַה שִׁיְהִיָּה.

הֵאֵם לֹא יָדַע יַעֲקֹב לְחַשֵּׁב רוּחַ מוֹל הַפֶּסֶד? בְּרוּר שִׁידַע. כָּל סוֹחֵר מוֹכֵן לְהַפְסִיד מֵאָה כְּדֵי לְהַרְוִיחַ אֶלְפָּה, וְגַם לְהַפְסִיד מִיָּלִין כְּדֵי לְהַרְוִיחַ מִיָּלִין וְחֲצִי. אֲבָל יַעֲקֹב אֲבִינוּ יָדַע שְׂאֵם הוּא יִשְׁנֶה אֶת סִגְנוֹן דְּבִירוֹ מִעֲדִין לְגַס, הוּא לֹא יִחֹזר לְהִיּוֹת מִי שִׁיְהִיָּהוּ:

חֲכַמַּת הַיְהוּדוֹת מִלְּמַדָּת אוֹתֵנּוּ, שְׂאֵם גְּלִית כָּלֵל זָהָב, וְרַכְבֵּת עֲלִיו בְּדֶרֶךְ אֶל הַהַצְלָחָה, תְּהֵא אֲשֶׁר תְּהֵא, דְּבַק בּוֹ וְאֶל תִּזְנַח אוֹתוֹ, גַּם כְּאֲשֶׁר נִרְאָה לָךְ שִׁתְּרוּיַח מְזוּהָ.

לָךְ שֶׁהוּא כֵּן, בְּשׂוֹכְנִס
יַעֲקֹב, מַה אֲמָרָ? "קוֹם
נָא שְׁבֵה" וְגו', אֲבָל
בְּשׂוֹכְנִס עֲשׂוֹ מַה אֲמָר
לוֹ? "יָקוּם אָבִי".

מעשה בשני תלמידים עייפיים

התובנה
מרגשת

סטון יומי שיאיר לכם את היום

מסכת בבא בתרא ■ דף קנ"ז

דיני חוב וירושה

המשנה בדף זה עוסקת במקרה רגיש ומורכב, של בית שקרס על יושביו, ואב ובנו ששהו במבנה נהרגו. הבעיה הניצבת בפנינו היא שאין יודעים מי מהם נהרג ראשון.

לגבי מה זה משנה?

נניח שהבן היה חייב כסף. במות הבן זכאי המלוה לגבות את החוב מהירושה שהותיר אחריו הבן. במקרה שלנו לבן הזה לא היו כל נכסים בימי חייו, אבל יכול להיות שרגע אחד לפני מותו הוא ירש נכסים, למשל - אם פשהבית קרס האב נהרג ראשון ורק אחר כך נהרג הבן, נמצא שהבן ירש את אביו. נכון אמנם שהבן גם נהרג אחריו, אבל למלוה יש כבר זכות לגבות את החוב מהירושה של הבן. אולם, אם הבן נהרג לפני אביו, הוא מעולם לא ירש אותו ואין למלוה מהיכן לגבות.

ערוץ היוטיוב של 'תלמוד ישראלי'

יִפָּה שְׁעָה אַחַת קֶדֶם

בשלח מז.

תרגום

כִּף יִשְׂרָאֵל הָיוּ
 קֶרְבִּים לַיָּם, וְהָיוּ
 רוֹאִים אֶת הַיָּם
 לַפְּנֵיהֶם, הוֹלֵךְ וְסוֹעֵר,
 וְגִלְיוֹ עוֹלִים לְמַעְלָה,
 הָיוּ פוֹחֲדִים. וְקָפוּ
 עֵינֵיהֶם וְרָאוּ אֶת
 פְּרַעַה וּמִרְכַּבוֹתָיו,
 וְאַבְנֵים, חֲצִים
 וּבִלְיִסְטְרָאוֹת, וְאָז
 וַיִּירָאוּ מְאֹד. מִה
 עָשׂוּ? וַיִּצְעֲקוּ בְּנֵי
 יִשְׂרָאֵל. מִי גֵרַם אֶת
 זֶה שֶׁקָּרְבוּ יִשְׂרָאֵל
 לְאַבְיָהֶם שֶׁל מַעְלָה?
 פְּרַעַה. זֶהוּ שֶׁכְּתוּב
 וּפְרַעַה הִקְרִיב.

כִּף יִשְׂרָאֵל הָיוּ קֶרְיִבִין לַיָּמָא,
 וְהָיוּ חֲמָאן לַיָּמָא קְמִיָּהוּ, אָזִיל
 וְסַעִיר וְגִלְגֻלוֹהֵי זְקָפִין לְעִילָא,
 הָיוּ דְחִילִין. זְקָפוּ עֵינֵיהֶוּ וְחָמוּ
 לְפְרַעַה וְלַמְשִׁירֵייתִיהּ, וְאַבְנֵי
 גִירִין וּבִלְסְטְרָאִין, כְּדִין וַיִּירָאוּ
 מְאֹד. מִה עֲבָדוּ? וַיִּצְעֲקוּ בְּנֵי
 יִשְׂרָאֵל. מִאֵן גְּרִים הָאֵי דְקֶרְיִבוּ
 יִשְׂרָאֵל לְגַבֵּי אַבּוּהוֹן דְּלְעִילָא?
 פְּרַעַה. הִדָּא הוּא דְכְּתִיב וּפְרַעַה
 הִקְרִיב.

הזוהר הקדוש עומד על המלה 'הקריב', שלכאורה היא צריך לומר ופרעה התקרב, ומה פרוש "הקריב"? על כן דקדק הזוהר הקדוש שפרעה גרם לישראל להתקרב לאביהם שבשמים ולחזור בתשובה, על ידי הצער והקשי. וכך נאמר בזוהר שם על הפסוק (ישעיה כו, טז) "ה' בצר פקדוה צקון לחש מוסרך למו" ומתרגום: "לא פוקדים ישראל את הקדוש ברוך הוא בשעת מנוחה, אלא בשעה שמצויקים להם... ואז הקדוש ברוך הוא עומד עליהם ברחמים". מתוך הדחק דוקא אדם צועק אל ה' ואז זוכה לישועות גדולות ועצומות. וכך נאמר גם ביחס לגאלה האחרונה (דברים ה, ל) "בצר לך ומצאוך כל הדברים האלה באחרית הימים ושבת עד ה' אלהיך ושמת בקלו". הרי שלפעמים דוקא מתוך הדחק האדם מוכרח להכנס לפנימיותו ולחפש את נשמתו, ואזי משם ודוקא משם הוא שב אל ה' יתברך. אלא שפמוכן אם חכם לב האדם יזכה לקים בעצמו דברי הפתגם "ויפּה שעה אחת קדם".

מב. השמר לך ושמר נפשך

כָּל הַעוֹבֵר עַל דְּבָרִים אֱלוֹ וְכִיּוֹצֵא בָהֶם, וְאוֹמֵר הֲרִינִי מִסַּכַּן בְּעֲצָמַי וּמֵה לְאַחֲרִים עָלַי בְּכַף אוֹ אֵינִי מְקַפֵּיד בְּכַף, מִכֵּין אוֹתוֹ מִכַּת מִרְדּוֹת שְׁהִי עֵבֵר עַל אֲסוּר מִן הַתּוֹרָה, שֶׁנֶּאֱמַר: 'רַק הַשְּׁמֵר לְךָ וְשִׁמְרֵ נִפְשְׁךָ מֵאֲדָר' וְכו' ¹¹¹.

הטעם לכך הוא, שמה שהתורה הזהירה וצוה את האדם על שמירת נפשו, הוא משום שהקב"ה ברא את העולם בחסדו להיטיב עם ברואיו שיפירו גדלת הקב"ה ולעבדו בקיום מצותיו, כמו שנאמר ¹¹²: 'כל הנקרא בשמי ולכבודי בראתיו יצרתיו אף עשיתיו, ולתן להם שכר טוב עבור עמלם. ואדם המסכן את עצמו הרי הוא כאלו מואס ברצונו של הבורא, ואינו רוצה לא בעבודתו ולא במתן שכרו, ואין זלזול והפקרות גדולה מזו ¹¹³.

מג. תבוא עליו ברפת טוב

הַנּוֹזֵהר בְּדָבָרִים אֱלוֹ וְשׁוֹמֵר עֲצָמוֹ מֵהֶם, תְּבוּא עֲלָיו בְּרַפַּת טוֹב, וְיִקְבַּל טוֹב מִטוֹב ¹¹⁴, וְהִינּוּ, שֶׁהַנּוֹזֵהר בְּדָבָרִים אֱלוֹ, לֹא דֵי שְׁמִצִּיל עֲצָמוֹ מֵהַסַּכָּנָה, אֲלֵא נוֹתְנִים לוֹ גַּם שְׁכָר עַל כַּף ¹¹⁵.

מקורות והערות

111. שו"ע ולבוש שם.

111. שו"ע חשן משפט סי' תכ"ז סעי' י.

112. ישעיהו פרק מ"ג פסוק ז'.

115. ט"ז שם.

113. באר הגולה שם.